

LÄNGTAN TILLBAKA

JULIA BERGQUIST, FELIX CASSEL, MARAL DARAKHSH
OCH BJÖRN RÖNNERSTRAND

Tidstillflykt

I den bulgariske författaren Georgi Gospodinovs roman *Tidstillflykt* från 2020 får läsaren bekanta sig med den gåtfulle Gaustin och hans klinik för alzheimersjuka. Klinikens våningsplan är inredda så att de minutiöst återskapar svunna tider och på så vis väcks patienternas minnen till liv. Med inspiration av Gaustins kliniker vill snart hela länder vrida tillbaka klockan till ”bättre tider”. På EU:s initiativ anordnas folkomröstningar om återgång till det förflutna.

I boken beskrivs Sveriges folkomröstning som ovisst och jämn. Tidigt in i valkampanjen toppade år 1957 opinionsmätningarna. Det tycktes som att många svenskar längtade tillbaka till rekordårens billigare, strängare och enklare tid präglad av ekonomisk tillväxt, välstandsökning och stark framtidsoptimism. Men i valkampanjens slutspurt svepte en annan sorts sentimentalitet fram i den svenska folksjälen. Minnet av 70-talet och inte minst ABBA:s segertåg över världen fick svenskarna att välja en tid präglad av dans, glädje och spontanitet. I likhet med de nordiska grannländerna vaknade Sverige efter folkomröstningen upp i ett nytt 1977.

En EU-initierad folkomröstning om att återvända till det förflutna är än så länge fiktion. Men idén om tidstillflykt tycks resonera väl med den rådande tidsandan. Att blicka tillbaka har blivit ett populärt grepp i den samtida europeiska och svenska politiken och retoriken. Textanalys av partiprogram i Europa visar att det framförallt är konservativa partier som använder nostalgisk retorik och att Sverigedemokraterna hör till de partier i Europa som använde denna sorts retorik i störst uträkning (Müller & Proksch, 2024). Det är inte svårt att hitta en rad faktorer i samtiden som kan tänkas bidra till nostalgi. Krig i Europa, gängvåld, ekonomisk oro, klimatförändringar och politisk instabilitet är bara några exempel på problem som hopar sig.

Nostalgi kan just förstås som en psykologisk mekanism framvuxen ur en känsla av desorientering, osäkerhet och pessimism inför framtiden. Det finns en längtan efter gemenskap och kontinuitet i en omvärld som för många upplevs som alltmer splittrad, och i perioder av kris och snabb samhällelig förändring blir drömmen om en enklare och mer stabil tillvaro en tillflykt och ett sätt att navigera i samtiden. Att längta tillbaka spelar en roll i nutida politik och retorik är alltså inte en tillfällighet. En svunnen guldålder blir en effektfull fond för kritiken mot det nutida samhällets tillkortakommanden.

I två tematiskt sammanlänkande kapitel kommer vi nu att fördjupa den empiriska förståelsen för politisk nostalgi och längtan tillbaka i den svenska politiska kontexten. I det första kapitlet undersöker vi målet för längtan tillbaka. Vi använder oss av data från den nationella SOM-undersökningen och den svenska Politikerpanelen. Vi frågar oss, när anser svenskarna och de förtroendevalda att det svenska samhället var som bäst? I kapitlet kartlägger vi hur längtan tillbaka skiljer sig åt beroende på partitillhörighet och demografiska faktorer.

Längtan tillbaka är förstås olika. Men i senare tids samhällsdebatt framstår den starka staten som ett ankare i tiden som många människors längtan tillbaka tycks vara fäst vid. I det andra kapitlet lyfter vi fram svenskarnas törst efter statlig styrning som ett exempel på politisk nostalgi. Vi undersöker svenskarnas syn på offentligt och privat, om förstatligande och om staten som problemlösare.

1980

Sammanfattning

Nostalgisk retorik är idag ett vanligt grepp bland partier och politiska rörelser både till vänster och höger. Flera av samtidens problem utnyttjas av politiska entreprenörer vars kampanjer präglas av budskap som ska väcka en längtan tillbaka. I detta kapitel undersöker vi målet för denna nostalgiska längtan. Vi frågar oss, vilket årtal var det svenska samhället som bäst enligt svenska folket och deras förtroendevalda? Resultatet visar att förtroendevalda tenderar att lyfta fram 2025 som den tid då det svenska samhället var som bäst. En stor del av medborgarna längtar istället tillbaka till det tidiga 1980-talet. Det gäller särskilt sympatisörer till Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna. Kvinnor väljer i högre utsträckning 1970-talet, medan män lyfter fram 2010-talet. Lågutbildade blickar längre tillbaka än högutbildade när de väljer det år som det svenska samhället var som bäst.

Studier i samtida politisk nostalgi

I takt med att nostalgin vuxit sig starkare som politisk kraft verkar även intresset för att beforska och empiriskt mäta uttryck för den politiska längtan tillbaka ökat. Forskningen präglas av flera olika traditioner och perspektiv. Psykologiskt kan man förstå längtan tillbaka som en känslomässig och personlig reaktion på omständigheter i livet. Inom sociologisk forskning är *politisk nostalgi* en mer generaliserad uppfattning om världen, till exempel att något i samhället har gått förlorat eller var bättre förr. Känslor av nostalgi ses inom båda dessa traditioner som ett resultat av negativa känslor, oro eller brist på kontroll. Generellt för forskningen är också att nostalgin representerar en idealiserad dåtid – den säger mer om nutiden än om faktiska historiska förhållanden (de Vries & Hoffman, 2018).

Det finns exempel på empiriska studier av politisk nostalgi i ett europeiskt perspektiv. I en analys av enkätdata baserat på ett representativt urval av befolkningen i EU:s då 28 medlemsstater visar de Vries och Hoffman (2018) att två tredjedelar av alla européer anser att världen var bättre förr. Särskilt vanligt är denna typ av nostalgi bland äldre, i arbetarklassen och grupper som står politiskt till höger och som är invandringskritiska. Det är därför inte förvånande att framväxten av populistpartier i många västliga demokratier tillskrivits partiernas förmåga att locka väljare genom nostalgiska budskap om att saker och ting var bättre förr (Goidel m.fl., 2024; Smeeke m.fl., 2021).

Det nostalgiska narrativet blir ett selektivt ramverk som inrymmer alla de historiska referenser och element som gynnar den egna politiska linjen (de Vries & Hoffmann, 2018). Referenser till det svenska folkhemmet under 1950-talet har tagits upp som ett typexempel på hur ett narrativ om en starkt sammanhållen och nationellt homogen välfärdsstat på senare tid har kommit att användas av den

svenska radikalhögern. Vilket politiskt läger som anammar ett nostalgiskt narrativ är emellertid inte hugget i sten. Det finns exempel på partier till vänster som har använt sig av nostalgiska narrativ för att referera tillbaka till en tid då välfärdsstaten var starkare och fördelningen av ekonomiska resurser såg annorlunda ut (Elgenius & Rydgren, 2022).

Sociologen Zygmunt Bauman (2017) beskriver nostalgi som en närmast global epidemi som grundar sig i en fragmenterad och krympande välfärdsstat, där politik i allt högre utsträckning separeras från reell makt. Ansvar har gradvis förflyttats från en stark stat till enskilda individer och vi förväntas på egen hand navigera i ett alltmer snårigt och komplext samhällslandskap. Med detta följer inte sällan en känsla av hopplöshet och brist på agens. Vår syn på framtiden har enligt Bauman därigenom förändrats radikalt. Det som tidigare var entusiasm och handlingskraft har bytts ut mot rädsla och maktlöshet, en längtan till en tid och en tillvaro som ter sig mer trygg och förutsägbar (Bauman, 2017).

Vare sig det grundas i retoriska narrativ, en psykologisk försvarsmekanism eller pessimistisk syn på en oförutsägbar samtid är tillbakablickande något som ligger i tiden. Ambitionen med detta kapitel är att ta människors nostalgi på allvar. Vi motsäger inte betydelsen av den psykologiska mekanism som omsätter känslor av oro och vanmakt i politisk nostalgi – den har stor relevans inte minst i en samhällsdebatt präglad av frånvaron av tydliga politiska visioner och utopier. Men vi ifrågasätter om längtan alltid är så tom på konkret innehåll som litteraturen påskyndar. Kanske finns det något i det förgångna som människor faktiskt längtar tillbaka till?

I följande kapitel ska vi därför titta närmare på vilket sätt detta tar sig uttryck hos svenska väljare och politiker. I SOM-undersökningen 2025 ställde vi frågan *”Enligt din mening, vid vilket årtal var det svenska samhället som bäst?”* och gav respondenterna möjligheten att uppge det årtal som de anser bäst speglar deras bild av ett idealsamhälle. Vi har även tillgång till data som fördjupar förståelse av den politiska nostalgin i Sverige, tillgänglig via Politikerpanelen vid SOM-institutet¹. I den panelvåg som gick ut till svenska politiker vid samma tidpunkt som SOM-undersökningen (hösten 2025) ställde vi samma fråga. Det gör det möjligt att jämföra längtan tillbaka bland väljare och politiker. Men vi skall börja med ett material som mäter nostalgin på den högsta politiska nivån. Vilket årtal skulle de svenska partiledarna vilja återskapa?

Partiledarnas önskeår

Under Almedalsveckan 2025 intervjuade Expressens politiska kommentator Viktor Barth-Kron riksdagens partiledare. En av frågorna kopplade till den politiska nostalgin. Partiledarna fick besvara frågan om vilken tidpunkt de helst velat återskapa. Att frågan ställdes är intressant i sig; det kan vara ett kvitto på nostalgens betydelse

i samhällsdebatten. Svaren på Barth-Krons fråga till partiledarna (tabell 1) ger vid handen att Sveriges bästa dagar enligt folkets främsta företrädare ligger bakom oss. Fem av de åtta partiledarna angav decennier eller årtal på andra sidan millennieskiftet. Svaren indikerar därtill en splittring inom de politiska blocken.

I Tidösamarbetet finner Jimmie Åkesson och Ebba Busch inte bara en stark åsiktsmässig gemenskap. De hamnar även nära varandra i frågan om vilket år de hade velat återskapa. I motsatt ände på ”tidstillflyktskalan” placerar sig Moderaterna och finansminister Elisabeth Svantesson, som inte ville svara på frågan utan kort och gott vill ta in Sverige i framtiden. Att vara liberal är att vara kluven, sa den tidigare folkpartiledaren Gunnar Helén. I linje med detta manér placerade sig Simona Mohamsson någonstans mitt emellan de tre andra samarbetspartierna i frågan, och meddelade att hon hade velat återskapa Sverige omkring 1990.

En liknande splittring går att skönja hos de fyra oppositionspartierna. Magdalena Andersson och Nooshi Dadgostar kan enas om att återskapa Sverige omkring 1980. Centern och Miljöpartiets företrädare framhöll i stället årtal närmare våra dagar. Förutvarande partiledare Anna-Karin Hatt ville föra tillbaka Sverige till 2000-talets första decennium, medan Miljöpartiets ena språkrör Amanda Lind fastslog att Sverige är som bäst idag.

Tabell 1 År/decennium riksdagspartiernas partiledare helst hade velat återskapa (2025)

Jimmie Åkesson (SD)	1968
Ebba Busch (KD)	1970
Magdalena Andersson (S)	1980
Nooshi Dadgostar (V)	1980
Simona Mohamsson (L)	1990
Anna-Karin Hatt (C)	2000–2010
Amanda Lind (MP)	Nutid
Elisabeth Svantesson (M)	Framtid

Kommentar: Moderaternas partiledare Ulf Kristersson deltog inte i Almedalsveckan 2025. Moderaterna representerades av finansminister Elisabeth Svantesson.

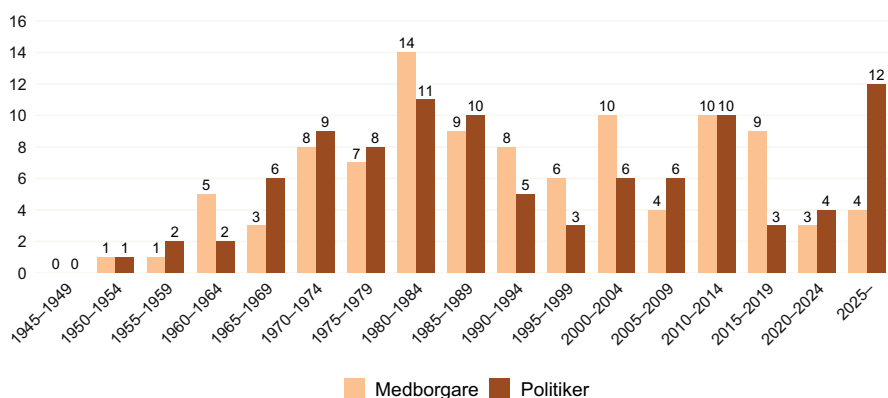
Källa: Expressens podd Politikrummet, avsnitt 192–199, 2025.

Att dra alltför stora växlar av resultaten från Barth-Krons ”partiledar-enkät” vore fel. Men likväl framträder ett mönster som vi kan ta med oss när vi nu påbörjar analysen av data från SOM-undersökningen och Politikerpanelen. Längtan tillbaka skiljer sig åt mellan partiledarna och partiledarna för partier till höger vill längst tillbaka i tiden.

Bästa året bland väljare och politiker

Politikerna är mindre nostalgiska än sina väljare. Det framkommer av figur 1, som redovisar utfallet av frågan om bästa år bland förtroendevalda och svenskarna. En stor del av politikerna som svarat på frågan anger att 2025 är det år då det svenska samhället var som bäst, det vill säga det året som de besvarade enkäten. Det svenska folket är av en annan uppfattning. Enligt den svenska befolkningen var 1980 till 1984 det mest populära femårsintervallet och det bästa enskilda året är 1980.

Figur 1 Vilket årtal var det svenska samhället som bäst? Åsikter bland politiker och den svenska befolkningen, 2025 (procent)

Kommentar: Frågan löd *Enligt din mening, vid vilket årtal var det svenska samhället som bäst?*. Respondenterna svarade genom att ange ett årtal med fyra siffror. n (politiker) = 865, n (medborgare) = 1 271.

Källor: Den nationella SOM-undersökningen 2025 och Politikerpanelen 2025, våg 25.

Låt oss nu titta närmare på partipolitiska skillnader bland politiker och väljare. Figur 2 visar att det framför allt är politiker som företräder partier i mitten och till höger som lyfter fram 2025 som det bästa året. I stort sett är det bara politiker i Vänsterpartiet och Socialdemokraterna som uttrycker tydlig politisk nostalgi. Politikerna inom dessa partier lyfte i hög utsträckning fram 1980-talet som det år då det svenska samhället var som bäst. Det verkar till viss del även gälla Sverigedemokraterna, med reservation för att andelen svar av politiker från detta parti är väldigt låg (n=21).

En tolkning av resultaten skulle kunna vara att avsaknaden av nostalgi bland partier till höger speglar regeringsinnehav. Men riktigt så enkelt är det nog inte. Även politiker inom Miljöpartiet och Centerpartiet lyfter fram nutiden. Bland dessa partier är det år under 2000-talet, särskilt från 2010 och framåt, som lyfts fram som tiden då det svenska samhället var som bäst.

Väljarna då? Till viss del är deras nostalgi en spegling av det vi ser bland politiker från partiet de sympatiserar med. Vänsterpartister har också en viss förkärlek till 1980-talet, men utan den där tydliga peaken som vi såg bland partiets politiker. Till skillnad från politikerna pekar en ganska stor andel av vänsterns väljare ut tiden i början av 2000-talet som då det svenska samhället var som bäst.

Socialdemokratiska väljare och politiker är relativt eniga. Det var under slutet av 1970-talet och början av 1980-talet som samhället var som bäst. Socialdemokratiska väljare verkar dock i högre utsträckning än politikerna lyfta fram det tidiga 2000-talet. Den skillnaden ser vi alltså också av bland vänsterpartister.

Centerväljare tycker att 2000-talet börjat bra för det svenska samhället. Bland partiets förtroendevalda ser vi två toppar under denna period. Den ena är i nutid och den andra under 2010-talet. Men till skillnad från centerpartistiska väljare så återfinns bland politiker även en topp under Fälldin-eran, mot slutet av sjuttioalet och början av åttiotalet.

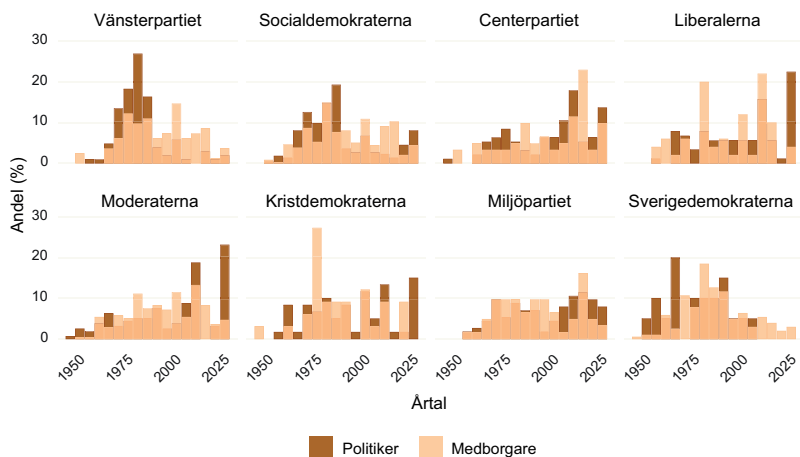
Liberala politiker anser att nutiden är den bästa tiden för det svenska samhället. Det är lite svårbegripligt eftersom de senaste åren knappast kännetecknats av ett opinionsmässigt segertåg för partiet Liberalerna eller för liberal politik. Få liberala väljare delar de förtroendevaldas bild om att nutiden är bäst. I stället tycks toppar återfinnas under perioder då Folkpartiet/Liberalerna var i regeringsställning.

Moderata väljare lyfter fram Reinfeldt-eran mer än nutid. Framgång i opinionen och regeringsställning har samband med toppar bland både KD-politiker och väljare under slutet av 1990-talet och under 2000-talet. Men en topp återfinns även i slutet av 1970-talet och början av 1980-talet både bland politiker och väljare.

Politiker från Miljöpartiet pekar ut den senaste tioårsperioden som den tid då det svenska samhället var som bäst. I likhet med deras väljare är det inte den senaste mandatperioden i så hög grad som tiden just dessförinnan.

På grund av få svar från SD-politiker är jämförelsen med väljarna vansklig. SD-väljarnas svar påminner om dem från vänster-väljare i det att de tenderar att peka ut det sena 1970-talet och det tidiga 1980-talet som den period då Sverige var som bäst.

Figur 2 Vilket årtal var det svenska samhället som bäst? Åsikter bland politiker och befolkning efter parti, 2025 (procent)

Kommentar: Frågan löd: *Enligt din mening, vid vilket årtal var det svenska samhället som bäst?*. Respondenterna svarade genom att ange ett årtal. n-tal: se figur 1.

Källor: Den nationella SOM-undersökningen 2025 och Politikerpanelen 2025, våg 25.

Det finns vissa distinkta skillnader i nostalgi mellan olika demografiska och socioekonomiska grupper. Figur 3 illustrerar nostalgins hemvist bland årtionden från 1940 och framåt, uppdelat efter kön, utbildning, ålder, subjektiv klass och vänster-högerposition.

Det finns vissa skillnader i längtan tillbaka bland kvinnor och män. Låt oss rikta uppmärksamheten vid skillnaden mellan två decennier. Kvinnor längtar i signifikant högre utsträckning tillbaka till 1970-talet (17 mot 12 procent), medan män i högre grad vill till 2010-talet (22 mot 16 procent). I termer av utvecklingen av jämställdhet mellan könen skulle det motsatta vara mer förväntat. Men skillnaden kan tänkas vara en återspeglning av politiska preferenser. Att kvinnor röstar vänster och män höger (Naurin & Öhberg, 2019), vilket i sin tur har påverkan på nostalgin.

Ålder har en tydlig effekt på valet av bästa år. Korrelationskoefficienten för sambandet mellan ålder och bästa år är -0.57 , vilket indikerar ett starkt negativt samband. Ju äldre man är desto längre tillbaka i tiden längtar man. Även om frågan efterlyser året då det svenska samhället var som bäst verkar många respondenter hamna kring de år då man själv var ca 20–25 år gammal, då livet för många har börjat ta fart men fortfarande ligger framför en.

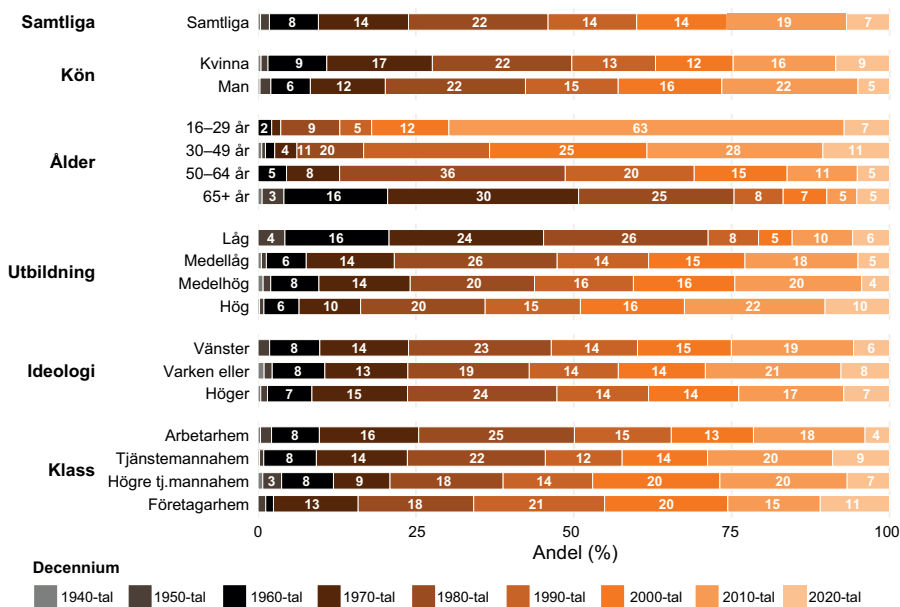
När det gäller utbildning finns också en skillnad. Lågutbildade längtar längre tillbaka. Vi kan låta jämförelsen utgå ifrån samma årtal som för ålder. Ungefär en fjärdedel av personer med låg utbildning (24 procent) lyfter fram något år på 1970-talet som det bästa året, vilket är signifikant mer än den tiondel som gör detta bland högutbildade (10 procent). Vi kan utesluta att skillnaden mellan

utbildningsgrupper helt och hållet skulle vara ett resultat av ålder. Att lågutbildade oftare är äldre tar inte bort den signifikanta och oberoende koppling som utbildning har på valet av bästa år.

Skillnader på grundval av subjektiv klass är intressant, inte minst eftersom tidigare forskning visar att den politiska nostalgin är mer utbredd bland dem som tillhör arbetarklassen (de Vries & Hoffman, 2018). Jämförelsen mellan personer från arbetarhem och från tjänstemannahem visar visserligen på att den förra gruppen tenderar att längta längre tillbaka. Men skillnaderna är likväl inte jättestora. Jämfört med dessa två grupper är 70-talet mindre och 00-talet mer populärt som bästa år bland högre tjänstemän. Generellt tenderar företagare att placera sin längtan längre fram i tiden jämfört med andra grupper.

Till slut fokuserar vi på vänster-högerposition. Där finner vi något som kanske förvånar, men som är en återspeglning av de partipolitiska skillnader vi tidigare sett. Det är ganska små skillnader mellan personer som står till vänster och till höger ideologiskt. Snarare är det de som varken står till vänster eller höger som sticker ut genom att förlägga sin längtan lite närmare nutid. Det är i ytterkantspositionerna på den politiska vänster-högerekalan där människor tenderar att längta tillbaka som längst.

Figur 3 Vilket årtal var det svenska samhället som bäst? Åsikter efter demografi, klassbakgrund och ideologi, 2025 (procent per årtionde)

Kommentar: Frågan löd *Enligt din mening, vid vilket årtal var det svenska samhället som bäst?*. Respondenterna svarade genom att ange ett årtal med fyra siffror. n = 1 276.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2025.

Tillbaka till framtiden

När svenskarna ombads ange vid vilket årtal de ansåg att det svenska samhället var som bäst blev svaret 1980. De som placerar sig varken till vänster eller höger på den ideologiska skalan tenderar att välja ett årtal som ligger närmare nutid. Vi har också konstaterat att politiker generellt verkar vara mer framåtblickande jämfört med sina väljare.

Våra resultat kan delvis bekräfta tidigare forskning som visar att nostalgin i regel har som starkast fäste hos anhängare av högerpopulistiska partier (de Vries & Hoffman, 2018). Sympatisörer till Sverigedemokraterna tenderar att vilja vrida klockan längre tillbaka i tiden jämfört med sympatisörer till andra partier. Samtidigt går liknande tendenser i hög grad att finna även hos anhängare av Vänsterpartiet. Att det framför allt är sympatisörer till ytterkantpartierna som hyser en nostalgisk längtan tillbaka speglas i den ideologiska vänster-högerskalan. Där återfinns inga stora skillnader mellan vänster och höger, i stället är det de som placerar sig i mitten på skalan som visar sig vara mer benägna att välja ett år som ligger närmare nutid. Tidigare forskning framhåller folkhemmet som en viktig retorisk symbol inom den svenska populishögern (Elgenius & Rydgren, 2022). Men samma sak gäller sannolikt även inom vänstern. Senast i slutet på mars i år uttryckte vänsterpartiledaren Nooshi Dadgostar i Ekots lördagsintervju en önskan om ”ett svenskt återupprättande av folkhemmet” (Lördagsintervjun, 2026). Folkhemmet verkar med andra ord vara en nostalgiskt laddad symbol inom båda ytterkantpartierna – dock på helt skilda grunder.

Resultaten indikerar vidare att kvinnor generellt längtar längre bakåt i tiden än män, vilket skulle kunna kopplas till att en större andel kvinnor står till vänster ideologiskt. Ålder visar sig också vara en faktor och det finns en tendens att vilja gå tillbaka till en tid då en större del av livet låg framför en. Lågutbildade utmärker sig genom att vara mer nostalgiskt lagda jämfört med övriga utbildningsnivåer, detta även under kontroll för ålder. Även personer tillhörande arbetarklass hyser en något större längtan tillbaka jämfört med tjänstemän och företagare.

Att svenska väljare generellt anser att samhällets bästa dagar ligger bakom oss kan på sätt och vis ses som ett kvitto på missnöje. Detta speglas inte minst i resultatet från SOM-undersökningen som visar att en övervägande majoritet av svenskarna anser att utvecklingen i Sverige går åt fel håll (SOM-institutet, 2026).

En möjlig tolkning av våra resultat är att många svenskar verkar uppleva att samhället har gått miste om något under de senaste 4–5 decennierna. Vad detta ”något” består av går inte att fastställa utifrån resultaten som presenterats i detta kapitel. Men att nostalgin visar sig vara större hos grupper med en traditionellt mer prekär ställning i samhället – lågutbildade och arbetarklass – är något som bör utforskas vidare. Personer som placerar sig tydligt antingen till vänster eller höger ideologiskt drömmer sig längre tillbaka, vilket skulle kunna vara ett uttryck för att man anser att politiken inte längre förmår förändra samhället i någon tydlig riktning.

Det finns såklart en mängd olika faktorer som kan ligga bakom denna pessimistiska inställning till samtiden. Men för att återgå till sociologen Zygmunt Baumans teori om den samtida nostalgin kan våra resultat tolkas som ett uttryck för en framtidsyn som till viss del är präglad av rädsla snarare än entusiasm, och att det bland väljarna finns en känsla av brist på agens, handlingskraft och politisk riktning.

Vi har tidigare noterat att svenskarnas oro för organiserad brottslighet har ökat markant under de senaste 10 åren. Detta tar sig exempelvis i uttryck i en stor efterfrågan på mer, längre och hårdare straff (se Hermansson m.fl., i denna antologi). Den oron skulle kunna fungera som en drivkraft bakom de nostalgiska känslor som resultaten från vårt första kapitel ger prov på. Vilka specifika aspekter av 80-talet svenskarna längtar tillbaka till kan vi emellertid inte svara på, och det varierar med stor säkerhet beroende på både demografiska och ideologiska faktorer. Personer som tillhör den konservativa högern är troligtvis mer sannolika att längta tillbaka till en tid då andelen utrikes födda i Sverige var lägre. Ytterligare en sak som kännetecknar 80-talets första år är den ekonomiska jämlikheten. Sverige hade under 80-talet de mest jämlika inkomsterna av alla OECD-länder och det går åtminstone delvis att koppla till offentliga välfärdstjänster, som anses ha en utjämnande effekt på inkomsterna. Utvecklingen har sedan dess gått i en tydlig riktning där inkomstskillnaderna kontinuerligt ökat i förhållandevis snabb takt (Almqvist, 2016).

Sammanfattningsvis så bär detta kapitel vittne om politisk nostalgi. Litteraturen beskriver den politiska nostalgin som en längtan tillbaka till en idealiserad guldålder, med svag koppling till verkliga historiska förhållanden. Att på politisk väg försöka återskapa en idealiserad svunnen tid löser inte det moderna samhällets problem. Och att nostalgisk retorik utnyttjar en psykologisk mekanism som ger mer tillfällig tröst än att erbjuda en politisk väg framåt mot samhällsförändring är nog också sant. Men det hindrar inte att det på samma gång finns saker som människor faktiskt längtar tillbaka till. Det är alltför lätt att peka finger mot nostalgin. Utgångspunkten för detta kapitel var en nyfikenhet över målet för längtan tillbaka. Frågan är, vad är det i 1980-talets Sverige som utövar sådan dragningskraft och vad är det för konkret politiskt innehåll som svenskarna längtar till?